

АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПОДОЛАННЯ КРИЗИ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Абрютіна А.В., Ситник Н.О.
Сумський державний університет

Запорукою ефективного господарювання в аграрній сфері є впровадження у виробництво досягнень науково-технічного прогресу. У той же час питання активізації інноваційної діяльності сільськогосподарськими підприємствами стає особливо актуальним у період подолання кризи.

Інноваційний процес, у тому числі в агропромисловому комплексі України, є об'єктом дослідження багатьох іноземних і вітчизняних учених, серед яких В.Я. Амбросов, А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, С.М. Ілляшенко, А.К. Кінах, І.В. Курцев, Л.І. Рейкова, П.Т. Саблук, В.П. Семиноженко, Дж. Стігліц, О.П. Шнипко та ін. Проте питання активізації та ефективного управління інноваційною діяльністю в агропромисловому комплексі України залишаються малодослідженими та потребують подальшого розвитку й вдосконалення.

Метою даного дослідження є аналіз інноваційної діяльності аграрних підприємств як необхідної передумови їх фінансової стійкості й конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції для забезпечення виходу на європейський і світовий ринки.

В Україні виділяють такі основні риси інноваційного процесу в аграрній сфері: 1) асортимент сільськогосподарської продукції, у т.ч. продуктів її переробки, є різноманітним і виробляється у великій кількості; 2) існує значна різниця між технологіями виробництва певних видів продукції; 3) період часу між запровадженням новітніх технологій та їх масовим використанням є досить затяжним; 4) науково-дослідні установи відіграють провідну роль в інноваційній діяльності агропромислового комплексу; 5) ефективність інноваційного процесу значно залежить від клімату та природної зони; 6) на активність інноваційних процесів впливає сезонність сільськогосподарського виробництва; 7) дефіцит бюджетного фінансування й інших альтернативних джерел фінансового забезпечення тощо.

На даний момент аграрними підприємствами переважно використовується самофінансування інноваційних заходів, тому інноваційна діяльність в Україні характеризується низькими темпами розвитку. Проте беззаперечним є той факт, що інноваційний напрямок розвитку економіки є саме тим необхідним інструментом, що забезпечить підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського сектора. Завдяки цьому розвитку можна швидко та ефективно стимулювати аграрне виробництво, підтримувати малий та середній бізнес і, як результат, дати змогу сільськогосподарській продукції вийти на світовий ринок. Позитивними наслідками впровадження інновацій на підприємствах аграрного комплексу можуть стати збільшення обсягу реалізованої продукції, зниження собівартості виробленої продукції, зростання продуктивності праці, підвищення фондоозброєності та рентабельності та ін. Крім того, активна інноваційна діяльність сприятиме розвитку та створенню технопарків, науково-дослідних станцій та інших інноваційних інституцій, що стимулюватиме інноваційну діяльність у подальшому та позитивно вплине на процес ліквідації тіньового ринку в сільськогосподарській сфері.

Як правило, інноваційна діяльність у сільському господарстві проходить чотири етапи розвитку: винахід інновацій, перевірка та апробація нової технології, їх відтворення та запровадження у виробництво. При запровадженні нових технологій виробництва продукція набуває покращених властивостей, тому інновації є матеріальною основою підвищення економічної ефективності виробництва продукції та ефективності господарювання галузі в цілому.

Найпоширенішими методами запровадження інновацій у виробничу діяльність аграрних підприємств є стимулювання та розвиток державних, регіональних та галузевих програм розвитку. Але держава має приділяти увагу ще є регулюванню та підтримці процесів формування ринку інновацій на території України, у т.ч. шляхом удосконалення механізму державного замовлення на об'єкти нових технологій. Також при виборі інноваційних проектів для здійснення їх фінансового стимулювання та підтримки держава повинна обирати в першу чергу сільськогосподарських виробників. У той же час для забезпечення підприємств новими технологіями потрібно посилити міжнародні інтеграційні процеси в інноваційній сфері. Крім того, ефективне господарювання аграрних виробників здебільшого залежить від їхньої інформованості про інновації у сфері виробництва сільськогосподарської продукції та її переробки, тому очевидною є необхідність удосконалення процесу доведення інформації до виробників і формування дорадчих служб.

Отже, активізація інноваційної діяльності в аграрній сфері України є актуальною й необхідною передумовою забезпечення та утримання конкурентних переваг країни, оскільки сучасний аграрний сектор економіки трансформується в наукомістку галузь виробництва. На даному етапі розвиток інноваційної сфери є й основою подолання кризової ситуації, адже нові технології дозволяють нарощувати обсяги виробництва та підтримувати необхідний рівень конкурентоспроможності виробленої продукції у довгостроковій перспективі. Крім того, у сучасних умовах результативна інноваційна діяльність є ефективним засобом «виживання» підприємств сільськогосподарського сектору виробництва в кризових і посткризових умовах господарювання, створюючи реальні можливості для розширеного відтворення та економічного зростання.